

Nytt BNP

Hovedrevisjon av nasjonalregnskapet 2014

**Kerstin Ståhlbrand Solholm, Jon Ivar Røstadsand,
Trude Nygård Evensen, Yngvar Holm,
Knut Sørensen og Steinar Todsén**

Vi anslår at BNP blir justert noe opp når Statistisk sentralbyrå publiserer reviderte nasjonalregnskapstall i november. Revisjonen har sammenheng med oppdaterte internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap og utenriksregnskap. To endringer bidrar spesielt til oppjusteringen: Ny behandling av utgifter til forskning og utvikling og større militære anskaffelser.

I likhet med andre land følger Norge internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap gitt i FN's «System of National Accounts», forkortet som SNA. I tillegg medfører EØS-avtalen en forpliktelse til å følge EU's «European System of National and Regional Accounts», ESA, i utarbeidelsen av nasjonalregnskapsstatistikk. ESA bygger på SNA, men ESA er mer konkret og detaljert.

De internasjonale retningslinjene er nylig oppdaterte, med 2008 SNA og ESA 2010¹. Det er et krav fra Eurostat at ESA 2010 skal innarbeides i medlemslandene og de øvrige EØS-landenes nasjonalregnskap høsten 2014, se Europakommisjonen (2014).

Innarbeidelsen av de reviderte retningslinjene i det norske nasjonalregnskapssystemet har pågått i noen år og omtales som Hovedrevisjonen 2014 (HR2014). Reviderte tallserier for blant annet bruttonasjonalprodukt og anvendelseskomponentene, arbeidskraftregnskapet, inntekts- og kapitalregnskapet og finansregnskapet publiseres i november, mens en ny kvartalsstatistikk for internasjonal investeringsposisjon publiseres for første gang i desember 2014.

Kerstin Ståhlbrand Solholm er seniorrådgiver i Seksjon for nasjonalregnskap (sol@ssb.no)

Jon Ivar Røstadsand er seniorrådgiver i Seksjon for finansmarkedsstatistikk (jir@ssb.no)

Trude Nygård Evensen er seniorrådgiver i Seksjon for nasjonalregnskap (tne@ssb.no)

Yngvar Holm er seniorrådgiver i Seksjon for finansmarkedsstatistikk (ynh@ssb.no)

Knut Sørensen er seniorrådgiver i Seksjon for nasjonalregnskap (kns@ssb.no)

Steinar Todsén er seniorrådgiver i Seksjon for nasjonalregnskap (sto@ssb.no)

I den første delen av artikkelen beskrives definisjonsendringer som får konsekvenser for nivået på BNP. I den andre delen rettes fokuset mot det institusjonelle regnskapet. Her omtales også endringene i utenriksregnskapet.

Endringer som påvirker BNP

Nye definisjoner i de internasjonale retningslinjene vil isolert sett kunne påvirke nivået på BNP. Vi anslår at endringene vil justere opp BNP med i overkant av 1 prosent. Det er spesielt to endringer som vil bidra til dette. Det er ny behandling av utgifter til forskning og utvikling (FoU) og alle større militære anskaffelser.

Kapitalisering av forskning- og utviklingstjenester

Den nye føringsmåten for forskning og utvikling (FoU) kom etter lengre samordnet innsats internasjonalt for å ivareta FoU på en bedre måte i nasjonalregnskapet. Bakgrunnen var et ønske om sammenlignbare data mellom land, som kan brukes i analyser av produktivitet i næringslivet og FoUs rolle i denne sammenheng. Diskusjonen om hvordan FoU skal behandles i nasjonalregnskapet har for øvrig vært en gjenganger ved de ulike revisjonene av de internasjonale retningslinjene. I 2008 SNA og ESA 2010 er det anbefalt at FoU-kostnader betraktes som en investering i immateriell realkapital. Tidligere ble utgifter til FoU betraktet som direkte produksjonskostnader. For en detaljert gjennomgang av de nye reglene for kapitalisering av forsknings- og utviklingskostnader og konsekvensen for BNP, se Sørensen (2008).

Allerede i 1993 SNA og ESA 1995 ble kapitalarten, immaterielle eiendeler, utvidet. Da ble utgifter til oljeleting og programvare endret fra å betraktes som en produksjonskostnad til å behandles som investering, og med de nye retningslinjene vil også FoU-kapitalen behandles på samme måte.

¹ 1993 SNA er oppdatert med 2008 SNA, og ESA 1995 er tilsvarende oppdatert med ESA 2010.

Boks 1. Hovedrevisjoner

Hovedrevisjoner gjennomføres med noen års mellomrom i nasjonalregnskapsstatistikkene. Som regel innebærer en hovedrevisjon en innføring av nye definisjoner og klassifikasjoner, basert på nye internasjonale retningslinjer. Ofte vil også statistikkilder gjennomgås og eventuelle nye kilder innarbeides. Nasjonalregnskapet er svært omfattende, og konsistens mellom de ulike delene av nasjonalregnskapet er viktig. Det betyr at endringer ett sted i systemet påvirker størrelser i andre deler av systemet. Hovedrevisjoner medfører at nye konsistente tidsserier for blant annet BNP blir publisert tilbake til 1970.

Nasjonalregnskapsstatistikkene har gjennomgått følgende hovedrevisjoner (HR):

HR1972: Hovedrevisjon som følge av innføring av nye internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap gitt i «System of National Accounts 1968».

HR1995: Hovedrevisjon som følge av innføring av nye internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap gitt i «System of National Accounts 1993». Også et stort omfang av nye datakilder, som hadde kommet til i løpet av de 20 årene fra forrige hovedrevisjon, ble innarbeidet.

HR2002: Det ble gjennomført en tallrevisjon der formålet var å innarbeide statistikk fra den nye strukturstatistikken, som ble etablert i 2000. I tillegg ble «European System of National and Regional Accounts 1995» innarbeidet i sin helhet.

HR2006: Innarbeidelse av en EU-forordning om at indirekte målte bank- og finanstjenester (rentemarginer) skulle fordeles på sluttbrukere.

HR2011: Innarbeidelse av en EU-forordning som krevde at nasjonalregnskapet i alle land, omfattet av EØS-avtalen, skulle ta i bruk ny internasjonal Standard for næringsgruppering (SN 2007).

HR2014: Hovedrevisjon som følge av innføring av nye internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap gitt i «System of National Accounts 2008» og «European System of National and Regional Accounts 2010». I denne revisjonen innføres også «Balance of Payments and International Investment Position Manual», 6. utgave, som er fullt ut harmonisert med 2008 SNA¹.

¹ I tillegg innføres «Benchmark Definition of Foreign Direct Investment», 4. utgave (OECD), som angår direkteinvesteringsstatistikken

inn egne data, men kan bruke det eksisterende materialet om forskning og utvikling fra FoU-undersøkelsene.

I Norge utarbeides statistikk for FoU i næringslivet i Statistisk sentralbyrå, mens instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren kartlegges av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

I nasjonalregnskapet settes det krav til de økonomiske transaksjonene som skal oppfattes som investeringer. Den investerte kapitalen må ha en eier som får økonomiske fordeler av å eie eller bruke kapitalen i produksjon. Kapitalen skal kunne brukes kontinuerlig, eller i det minste flere ganger, over et tidsrom som dekker flere regnskapsperioder, det vil si mer enn ett år. Et sentralt diskusjonstema internasjonalt har vært om all FoU kan sies å gi økonomiske fordeler til sin eier, eller om en eventuelt skal skille mellom FoU som gir slike fordeler og annen FoU. Statistisk sentralbyrå har konkludert med at all FoU skal betraktes som investeringer.

Når FoU regnes som investering, må eget investeringsarbeid i FoU regnes med i produksjon og investering. I dagens nasjonalregnskap er det kun FoU som blir markedsført og omsatt, som regnes med i produksjonen. Mesteparten av FoU-produksjonen er av typen eget investeringsarbeid.

For markedsrettet produksjon er det derfor to forhold som gir økt BNP. For det første er det omklassifiseringen fra produktinnsats til investering, i tillegg til at eget investeringsarbeid nå regnes med i produksjonen.

For offentlig forvaltning vil ikke omklassifiseringen fra produktinnsats til investering bety noe for bidraget til BNP, siden kostnadene allerede er med i offentlig konsum. Produksjonen regnes fremdeles som summen av kostnadene, så introduksjon av eget investeringsarbeid øker ikke produksjonen. Imidlertid vil kapitaliseringen av FoU medføre kapitalslit på FoU-kapitalen. Dette kapitalslitet gir økt produksjon og økt bidrag til BNP.

Ordet kapitalslit gir kanskje litt feil assosiasjoner når kunnskapskapital omtales. Kunnskapskapitalen har begrenset gjennomsnittlig økonomisk levetid, dels fordi ikke alle prosjekter kan ventes å bli like vellykkede (kostnadene til mislykkede prosjekter er også med i investeringene), dels fordi nye prosjekter gir ny kunnskap som avløser eller videreutvikler eksisterende kunnskap. Vi har valgt en gjennomsnittlig økonomisk levetid for FoU-kapitalen på 10 år. Dette er Eurostats forslag til felles standardverdi for land som ikke har spesielle undersøkelser av levetid.

Foreløpig anslag viser at kapitalisering av FoU vil føre til at nivået på BNP øker med 1 til 1,5 prosent i Norge. Effekten på den årlige veksten i BNP, antas å være svært liten. Det blir neglisjerbare endringer i netto nasjonalinntekt, siden økningen i investeringene langt på vei oppveies av økt kapitalslit.

Patenter og lisenser inkluderes i den nye FoU-kapitalen. Patenter og lisenser har tidligere blitt sett på som et resultat av forsknings- og utviklingsarbeid, men har blitt behandlet som ikke-produsert kapital. Nå er det internasjonal enighet om at patenter og lisenser skal betraktes som produsert kapital, det vil si opphøre som eget ikke-produsert kapitalobjekt og inngå i den nye FoU-kapitalen.

Nasjonalregnskapets prinsipper for kapitalisering av FoU følger de internasjonale retningslinjer for FoU-statistikk (se boks). Det betyr at man slipper å samle

Kapitaliseringen av FoU slår ulikt ut fra land til land. Mange land får en økning i BNP som tilsvarer vårt anslag for Norge, mens enkelte land, deriblant Sverige og Finland, venter langt større økning i nivået på BNP.

Kapitalisering av militære utgifter

Tidligere retningslinjer, 1993 SNA og ESA 1995, la opp til en spesialbehandling av forsvarets anskaffelser av militært utstyr. Dette innebar at det kun var utstyr, som også kunne brukes til sivile formål, som skulle føres som bruttoinvestering i fast kapital. Det betød at militære våpensystemer som jagerfly, stridsvogner, undervannsbåter og rakettutskytningsanlegg ble ført som produktinnsats i det året de ble anskaffet, selv om slikt utstyr kunne ha en levetid på mange år.

I 2008 SNA og ESA 2010 er dette endret slik at de vanlige investeringskriteriene også gjelder for alt militært utstyr. Anskaffelser av våpensystemer skal fra nå av regnes som bruttoinvestering i fast kapital hvis de kan brukes jevnlig i produksjonen av forsvarstjenester i minst ett år. Utstyr som bare kan brukes en gang, slik som bomber og raketter, skal føres som lagerkapital inntil det er blitt brukt.

Som for offentlig forvaltning ellers, blir forsvarets produksjon og konsum beregnet som summen av produksjonskostnadene, der produktinnsatsen inngår sammen med lønnskostnader og kapitalslit. Omklassifiseringer av kostnadene til militære anskaffelser fra produktinnsats til bruttoinvesteringer endrer ikke bruttoproduktet i offentlig forvaltning i anskaffelsesåret. Derimot reduseres offentlig produksjon og konsum like mye, men dette oppveies av en like stor økning i offentlig bruttoinvestering. Føringsendringen av en gitt anskaffelse påvirker dermed ikke BNP i anskaffelsesåret.

Effekt på BNP kommer i årene etter anskaffelsesåret. Dette skyldes at økte bruttoinvesteringer i militært utstyr, øker kapitalbeholdningene og som en følge av dette øker det beregnede kapitalslitet. Ettersom kapitalslitet er en av komponentene i det offentlige bruttoproduktet, øker BNP like mye.

Økningen i kapitalslitet i forsvaret, som følge av omleggingen, kan anslås til nærmere 7 milliarder kroner i 2011. Dette vil isolert sett innebære en økning i nivået på BNP på rundt 0,25 prosent. Til sammenligning anslår Eurostat at omklassifiseringen vil øke EU-landenes samlede BNP med omtrent 0,1 prosent, se Europakommisjonen (2014). Heller ikke nivåhevingen av BNP som følge av kapitaliseringen av militære anskaffelser antas å påvirke vekstratene i BNP i særlig grad.

Fjerningskostnader i petroleumsnæringen

Utgifter til fjerning av oljeutvinningsplattformer har til nå blitt ført som produktinnsats i utvinningsnæringen. Denne typen utgifter var ikke omtalt i 1993 SNA og ESA 1995, men i de nye retningslinjene er det presisert at disse skal regnes som bruttoinvestering i fast kapital på

Boks 2. Definisjon av FoU

Forskning og utviklingsarbeid er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap - herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn - og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Aktivitetene skal inneholde et generelt nyhetselement og at det er knyttet en viss form for usikkerhet til resultatet. Et normalt konstruksjons- eller planleggingsarbeid som følger helt etablerte rutiner regnes ikke til FoU, heller ikke innføring av kjent etablert teknologi i bedriften.

det tidspunktet fjerningen skjer. I prinsippet burde man ta hensyn til forventede fjerningskostnader i beregningene av det årlige kapitalslitet over kapitalens levetid, men det kan være vanskelig å anslå størrelsen på fjerningskostnader som ofte ligger mange år frem i tid. Derfor har man valgt en pragmatisk løsning, der fjerningskostnadene avskrives i sin helhet i samme periode som de utføres. Det betyr at det ikke bygges opp noen kapitalbeholdning som følge av omleggingen.

Denne endringen gjør at både bruttoproduktet og investeringene i utvinningsnæringen øker med verdien av fjerningskostnadene, som i de siste årene har ligget på rundt 1,5 milliarder kroner i året. Dette er mindre enn 0,1 prosent av nivået på BNP. Omleggingen vil ikke påvirke netto driftsresultatet i petroleumsnæringen.

Andre endringer

I tillegg til å følge nye retningslinjer, gjøres en vurdering av statistikkgrunnlaget for andre områder. Resultatene fra en ny og utvidet forbruksundersøkelse i 2012, gir informasjon til beregningene av husholdningenes konsum. Informasjon fra internasjonale betalingskort vurderes som ny tilleggskilde for kjøp i utlandet. Også beregningene av husholdningenes boligkonsum gjennomgås, basert på den siste folke- og bolig telling fra 2011 og tall fra den løpende husleieundersøkelsen. Så langt tyder de nye statistiske kildene på at nivået på husholdningenes konsum kan bli noe nedjustert for de siste årene.

Det kan også nevnes at beregningene av statistikkgrunnlaget for enkelte næringer har blitt gjennomgått og mindre revisjoner er blitt gjort. Blant annet er produksjonsberegningene knyttet til skadeforsikring revidert slik at produksjon regnet i kroner blir noe justert. Fastprisberegningene er ikke endret, og denne revisjonen påvirker derfor ikke realveksten i BNP.

Endringer i andre deler av nasjonalregnskapet

Inntekts- og kapitalregnskapet og finansregnskapet utgjør den institusjonelle delen av nasjonalregnskapsstatistikken. Felles tabeller for finansregnskapet og inntekts- og kapitalregnskapet vil bli publisert, for å synliggjøre sammenheng mellom delregnskapene.

En av hovedsektorene i nasjonalregnskapssystemet er utlandet, som viser de økonomiske transaksjonene

mellom Norge og utlandet. I Norge har vi lang tradisjon for å publisere utenriksregnskapet som en integrert del av nasjonalregnskapssystemet. Det eksisterer videre en portefølje av tilleggstabeller for utlandet. Det legges blant annet opp til å øke frekvensen fra årlig til kvartalsvis publisering av statistikken for internasjonal investeringsposisjon. Samtidig endres prinsippene for regnskapsmessig registrering av direkteinvesteringer, slik at utenriksregnskapet og statistikken internasjonal investeringsposisjon følger samme fordrings- og gjeldsprinsipp som den øvrige nasjonalregnskapsstatistikken.

Ny sektorklassifisering

En viktig endring i det reviderte nasjonalregnskapet er innføringen av en ny sektorgruppering. Den nye grupperingen bygger på de reviderte sektorklassifikasjonene i 2008 SNA og ESA 2010. Sektordefinisjonene er presisert i retningslinjene, og grensene mellom de ulike sektorene er justert. Hovedsektorene er i seg selv ikke endret, bortsett fra at ideelle organisasjoner er skilt ut som egen hovedsektor fra husholdningssektoren.

Grensen mellom ikke-finansielle foretak og finansielle foretak er blitt justert. Mange ikke-finansielle foretak i den gjeldende nasjonale sektorgrupperingen er omklassifisert til finansielle foretak. Om lag 12 500 enheter har blitt flyttet fra ikke-finansielle foretak til finansielle foretak.

Revisjonen har ført til at vi har fått flere undersektorer innenfor hovedsektoren finansielle foretak (det vil si en økning fra fem til ni undersektorer). Endringene reflekterer utviklingen i økonomien som har ført til en fremvekst av mange nye foretak med produksjon av tjenester som er karakteristiske for finansielle foretak.

Blant de nye finansielle foretakene finner vi aktive eierfond (private equity fond) og investerings-selskaper som plasserer midler i andre aktivaklasser enn verdipapirfond, for eksempel eiendom. Også holdingselskaper som bare har en finansiell funksjon er flyttet til finansielle foretak. Det samme gjelder selskaper som foretar finansielle investeringer for en avgrenset krets av økonomiske aktører. Eksempler er små selskaper eid av privatpersoner og opprettet for å forvalte private formuer. Andre eksempler er konserninterne selskaper som yter finansielle tjenester til konsernselskapene.

Også sektorgrensene for offentlig forvaltning er blitt justert. Det gjelder i første rekke kulturinstitusjoner som museer og teatre som er omklassifisert fra offentlig forretningsdrift til forvaltningsbedrifter, og derfor er flyttet fra offentlige ikke-finansielle foretak til offentlig forvaltning.

Videre er det, i forbindelse med revisjonen av den norske sektorgrupperingen, foretatt en opprydding innenfor husholdningssektoren. Personlige foretak, som er selskaper med ubegrenset ansvar eid av husholdningene, var tidligere en av undersektorene i

Boks 3. Hovedsektorene i nasjonalregnskapssystemet

- Ikke-finansielle foretak
- Finansielle foretak
- Offentlig forvaltning
- Husholdningene
- Ideelle organisasjoner
- Utlandet

husholdningene, men er nå flyttet over til ikke-finansielle foretak. Unntaket er borettslag som fortsatt er en del av husholdningene.

Statistisk sentralbyrå startet allerede i 2010 arbeidet med å revidere den nasjonale sektorgrupperingen. En revidert klassifisering ble innført i rapporteringen av data fra finansielle foretak fra og med 1. kvartal 2012.

Pensjoner

Føring av pensjoner og pensjonsforpliktelser ble mye diskutert i forbindelse med oppdateringen av SNA og ESA. Ulike forhold vedrørende pensjoner står høyt på den politiske dagsorden, og etterspørselen etter aktuell og relevant statistikk har tiltatt med årene. Problemstillingen omfatter både fonderte ordninger og ikke-fonderte offentlig tjenstepensjoner og folketrygden. Spørsmålene knyttet til tallfesting av de finansielle forpliktelsene, som ligger inne i de offentlige pensjonsordningene, er kontroversielle fordi beregningene endrer nivået på offentlig gjeld som er en meget sensitiv størrelse for myndighetene i mange land.

Foreløpig har diskusjonen ført til at man bare skal innføre en tilleggstabell i rapporteringen til internasjonale organisasjoner. Tabellen skal dekke opptjente pensjonsrettigheter både i de fonderte pensjonsordningene og de offentlige ikke-fonderte ordningene. De opptjente rettighetene i fonderte ordninger vil som dag være en del av det ordinære nasjonalregnskapet og vises som fordringer i husholdningssektoren. Opptjente pensjonsrettigheter i de offentlige pensjonsordningene (for eksempel Statens pensjonskasse og folketrygden) er i dag ikke tallfestet som fordringer i husholdningssektoren. Disse er inkludert i innteks- og kapitalregnskapet i offentlig forvaltning, som en «pay as you go»-ordning. I den nye tilleggstabellen skal fonderte og ikke-fonderte ordninger likebehandles. Arbeidet med å utvikle et beregningsopplegg for offentlige ikke-fonderte ordninger ble startet opp i 2009, men er skjøvet noe ut i tid ettersom EU har besluttet at statistikk for offentlig ikke-fonderte pensjonsordninger ikke skal inngå i den obligatoriske rapporteringen av nasjonalregnskapsstatistikk før i 2017.

Endringer i sektor utland

Utenriksregnskapet kan betraktes som et eget regnskapssystem innenfor det utvidede nasjonalregnskapssystemet. Utenriksregnskapet har egne retningslinjer

i IMF's «Balance of Payments and International Investment Position Manual», hvor den siste i rekken refereres til som BPM6. Denne er fullt ut harmonisert med 2008 SNA.

Kvartalsvis statistikk for internasjonal investeringsposisjon

Internasjonal investeringsposisjon er det beholdningsmessige motstykket til finanstransaksjonene i utenriksregnskapet. Kildene og inndelingen er stort sett de samme som i transaksjonsregnskapet, men til nå har de to vært publisert som uavhengige statistikker. Med HR2014 innføres kvartalsvis publisering av internasjonal investeringsposisjon som skal være konsistent med transaksjonene i utenriksregnskapet. Det betyr at beholdningsendringene skal forklares av transaksjonene og verdiendringer pga. gevinster eller tap og andre endringer.

Finansregnskapet i utenriksregnskapet vil bli mer harmonisert med nasjonalregnskapet

Utenriksregnskapet har en funksjonell hovedinndeling hvor de finansielle størrelsene deles inn i formålskategorier som direkteinvesteringer og porteføljeinvesteringer med flere. Dernest kommer fordeling på finansobjekter og institusjonelle sektorer. Til sammenligning baseres inndelingen av nasjonalregnskapets finansdel kun på institusjonelle sektorer og finansielle objekter.

I dagens utenriksregnskap og statistikken for internasjonal investeringsposisjon er direkteinvesteringene gruppert etter hovedretningen for investeringen (retningsprinsippet). Prinsippet innebærer at alt som gjelder norske direkteinvesteringer i utlandet er gruppert sammen, enten det gjelder fordringer eller gjeld. Et typisk eksempel er at lån fra utenlandsk datterselskap til norsk morselskap (investor) blir ført som negative fordringer på utlandet i stedet for gjeld til utlandet. På tilsvarende måte sammenstilles alt som gjelder utenlandske direkteinvesteringer i Norge.

Retningsprinsippet vil i hovedsak bli forlatt i HR2014², og negative fordringer og gjeld vil bli reklassifisert som ordinære fordringer og gjeld. Dette innebærer større grad av harmonisering mellom utenriksregnskapet og internasjonal investeringsposisjon på den ene siden og finansregnskapet på den andre siden.

Uløste utfordringer knyttet til globalisering

Etter HR2014 vil det fortsatt være problemstillinger i nasjonalregnskapsstatistikken som det må arbeides videre med. Økt internasjonalisering utfordrer både prinsippene i nasjonalregnskapet og statistikkssystemene som skal skaffe data for kompliserte økonomiske relasjoner mellom Norge og resten av verdensøkonomien.

Blant annet har økt internasjonalisering medført at en stadig større del av produksjonsaktiviteten i verden foregår på tvers av landegrensene. Dette skaper utfordringer for innsamling av data, samt avgrensning og tallfesting av innenlandsk produksjonsaktivitet. Det finnes flere ulike varianter av globaliserte produksjonsprosesser. I dagens retningslinjer (1993 SNA, ESA 1995, BPM5) blir norsk produksjon av varer, samt import og eksport, i hovedsak målt ved å følge fysiske varestrømmer. De nye retningslinjene legger mer vekt på at produksjon, samt import og eksport, skal følge økonomisk eierskap, se FN (2011). Det er ingen forskjell fra 1993 SNA til 2008 SNA i hvordan man skal definere innenlandsk aktivitet og bidraget til BNP. Den sterkere vektleggingen av økonomisk eierskap, i motsetning til å følge fysiske strømmer, innebærer at vi unngår en oppblåsing av eksport og import av varer, men fører til en økning i eksport og import av prosesseringstjenester. Endringene har imidlertid ingen konsekvenser for netto eksportoverskudd.

Statistisk sentralbyrå har studert mulighetene for å innføre de oppdaterte føringsprinsippene blant annet ved hjelp av studier av tilgjengelige mikrodata for enkelte relevante virksomheter. Per dags dato er informasjonsgrunnlaget for svakt, og vi har besluttet å avvende endret føringsmåte. Det er behov for mer tilpassede data for å sikre riktig avgrensning av norsk produksjonsaktivitet, i tillegg til at statistikken for eksport og import må gjennomgås for å sikre konsistens. Også internasjonalt erkjennes det problemer med datagrunnlaget for å fange opp avgrensningene mellom nasjonal økonomi og resten av verden. Problemstillingene har blitt drøftet videre i ulike internasjonale fora for nasjonalregnskap. Statistisk sentralbyrå har vært en aktiv deltaker i arbeidet, og ved utgangen av 2014 vil boken «Guide to Measuring Global Production» utgis hvor forslag til mulige beregningsmåter beskrives.

Utfordringer med økt internasjonalisering gjelder også behandlingen av multinasjonale konsern for å avgrense hvilke deler som tilhører norsk økonomi og hvilke forbindelser de har til virksomheter i utlandet. Det er krevende å framskaffe god informasjon, basert på regnskaper med videre, for å tallfeste for eksempel investeringer i utlandet og andre variable som måler utenlandsrelasjoner og globalisering.

Det er utfordrende å tilfredsstille flere av de nye kravene som nå blir innført, og fortsatt er det mange uløste problemer knyttet til globalisering som det internasjonale statistikkensamfunnet vil følge opp i årene fremover.

² Unntaket er spesialstatistikk som bare dekker direkteinvesteringer. Denne statistikken viderefører retningsprinsippet (i en utvidet form).

Referanser

Europakommisjonen (2014): http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-21_en.htm

Eurostat (2010): European System of National and Regional Accounts (ESA)

FN (2008): System of National Accounts (SNA)

FN (2011): The Impact of Globalization on National Accounts

IMF (2009): Balance of Payments and International Investment Position Manual (BPM6)

OECD (2008): Benchmark Definition of Foreign Direct Investment (BD4)

Skoglund, Tor (2011): Hovedrevisjon av nasjonalregnskapet, *Økonomiske analyser 5/2011*, Statistisk sentralbyrå

Sørensen, Knut (2008): Satellitregnskap for forskning og utvikling i nasjonalregnskapet, *Økonomiske analyser 5/2008*, Statistisk sentralbyrå

Todsen, Steinar (2010): Hovedrevisjon av nasjonalregnskapet i 2011, *Økonomiske analyser 6/2010*, Statistisk sentralbyrå